

50 năm
Chiến thắng Điện Biên Phủ

PHAN NGỌC LIÊN
TUYỂN CHỌN

Chiến thắng lịch sử ĐIỆN BIÊN PHỦ toàn thư

NHÀ XUẤT BẢN TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA

Phan Ngọc Liên
(Tuyển chọn)

**CHIẾN THẮNG LỊCH SỬ
ĐIỆN BIÊN PHỦ**
TOÀN THƯ

017888

HONG TIN-11

NHÀ XUẤT BẢN TỬ ĐIỂN BÁCH KHOA

TƯ VẤN:

Nghiêm Đình Vỳ - Ban Khoa giáo Trung ương

Trịnh Vương Hồng - Viện Lịch sử Quân sự

Nguyễn Ngọc Cơ - Đại học Sư phạm Hà Nội

Trịnh Đình Tùng - Đại học Sư phạm Hà Nội

LỜI GIỚI THIỆU

Trải qua lịch sử hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước, nhân dân Việt Nam đã viết nên những trang lịch sử hào hùng về những thành tựu và chiến công trong lao động sản xuất và đánh giặc cứu nước, làm rạng ngời đất nước, dân tộc.

Từ xưa, trong sự nghiệp kháng chiến cứu nước, đã xuất hiện những Bạch Đằng, Chi Lăng, Đống Đa... biểu tượng của lòng yêu nước nồng nàn, sức sống mãnh liệt và tài thao lược của con người Việt Nam. Về sau, những người yêu nước, cách mạng, các chiến sĩ cộng sản Việt Nam đã kế tục và phát huy truyền thống vẻ vang đó trong sự nghiệp giải phóng dân tộc và bảo vệ tổ quốc với Cách mạng tháng Tám long trời lở đất, với các cuộc kháng chiến vĩ đại đánh thắng hai đế quốc to là Pháp và Mĩ và với công cuộc đổi mới hiện nay, đưa vị thế của dân tộc Việt Nam lên tầm cao mới. Nhiều tên đất, tên người, biểu tượng của chủ nghĩa anh hùng cách mạng Việt Nam thời đại Hồ Chí Minh đã đi vào lịch sử. Điện Biên Phủ, tên một vùng đất hẻo lánh trên miền Tây Bắc xa xôi, nơi diễn ra trận quyết chiến chiến lược giữa quân và dân ta với quân xâm lược Pháp đã thành huyền thoại, là một trong những địa danh như thế.

Điện Biên Phủ là “một cái mốc chói lọi bằng vàng của lịch sử. Nó chỉ rõ nơi chủ nghĩa thực dân lặn xuống dốc và tan rã, đồng thời phong trào giải phóng dân tộc khắp thế giới đang lên cao đến thắng lợi hoàn toàn”⁽¹⁾. Quả vậy, chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ không chỉ ảnh hưởng đến tiến trình lịch sử Việt Nam mà còn tác động mạnh mẽ đến tình hình thế giới.

Nửa thế kỉ trôi qua, thời gian càng lùi sâu, ý nghĩa lịch sử của chiến thắng Điện Biên Phủ càng được nhận thức, đánh giá đầy đủ, đúng đắn và sâu sắc hơn. Nó được xem như “trận Vanmi của các

---

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, xuất bản lần thứ hai. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.

dân tộc da màu”⁽¹⁾. Chiến thắng Điện Biên Phủ đã ảnh hưởng mạnh mẽ, sâu rộng đối với phong trào giải phóng dân tộc, gây một “phản ứng dây chuyền” cổ vũ, động viên nhân dân các nước thuộc địa và phụ thuộc vùng lên giải phóng và là đòn giáng mạnh mẽ vào dinh luỹ của chủ nghĩa thực dân. Chính vì vậy, từ sau chiến thắng Điện Biên Phủ, nhân dân thế giới ghi sâu vào tâm trí mình một cụm từ vừa tiêu biểu cho lòng dũng cảm, trí thông minh của dân tộc Việt Nam trong thời đại Hồ Chí Minh mà cũng là biểu tượng cho một thế giới mới trong đó, chủ nghĩa thực dân sụp đổ, các dân tộc được độc lập, tự do. Đó là cụm từ “Việt Nam - Hồ Chí Minh - Điện Biên Phủ”. Điện Biên Phủ đi vào ngôn ngữ các dân tộc là một động từ “dienbienfuer” có nghĩa là “tấn công”, “quyết chiến đến cùng đã giành thắng lợi”, là một danh từ để chỉ một khát vọng chân chính về cuộc sống tươi đẹp, về một niềm tin vững chắc.

Do đó, suốt nửa thế kỉ qua, kể từ sau ngày 7 tháng 5 năm 1954, không chỉ nhân dân Việt Nam mà các nhà nghiên cứu trên thế giới, kể cả các binh sĩ, tướng lĩnh, nhà chiến lược, nhà nghiên cứu Pháp đã viết về “sự kiện thế kỉ” Điện Biên Phủ dưới nhiều hình thức, thể loại khác nhau trên các lĩnh vực khoa học, văn học, nghệ thuật. Các vị tướng lĩnh, sĩ quan và các nhà sử học Việt Nam cũng có nhiều cố gắng và giành nhiều tâm huyết để ngày một hiểu sâu sắc hơn chiến thắng “chấn động địa cầu” này. Thành tựu khoa học được tập trung vào các công trình nghiên cứu, trong nhiều cuốn hồi kí, hồi ức và nhất là trong các ấn phẩm trong dịp kỉ niệm lần thứ 30 (1984) và lần thứ 40 (1994) chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ.

Tuy nhiên về mặt nhận thức, việc hiểu biết một sự kiện lịch sử, đặc biệt những sự kiện lớn, phức tạp là cả một quá trình tiếp cận chân lí. Vì vậy, nhân dân kỉ niệm 50 năm chiến thắng Điện

---

(1) Philippe Morean Defages: *Les relations internationales dans le monde d'aujourd'hui*, Ed STH, Paris, 1992, tr.85.

Biên Phủ (1954 - 2004), việc trình bày “Lịch sử vấn đề” về sự kiện này là cần thiết để có thể nhìn nhận một cách khái quát, đầy đủ và chính xác hơn về thành tựu đã đạt được, những nhược điểm cần khắc phục, làm một cơ sở để tiếp tục nghiên cứu.

Chúng tôi hoàn toàn nhất trí và hoan nghênh tập thể soạn giả đã hoàn thành công trình *Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ - Toàn thư*, do GS.TS, Nhà giáo nhân dân Phan Ngọc Liên chủ biên, nhân kỉ niệm ngày lễ lớn này.

Sách là tập hợp công trình nghiên cứu có giá trị của nhiều tác giả trong và ngoài nước, đánh dấu một chặng đường nghiên cứu về chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ. Các soạn giả đã hệ thống các công trình được công bố theo các chủ đề khoa học hợp lí. Trước hết là các tài liệu nêu rõ sự lãnh đạo, chỉ đạo của Trung ương Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Bộ Tổng tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam đối với chiến dịch này. Đây là một yếu tố quyết định chiến thắng. Các phần sau, lần lượt trình bày về diễn biến chiến dịch, phân tích ý nghĩa lịch sử của chiến thắng. Các tác giả dành nhiều phần gây hứng thú cho người đọc. Đó là các biểu tượng chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ trong văn học nghệ thuật, ý kiến của tác giả nước ngoài - chủ yếu là phương Tây. Các soạn giả trích những đoạn phù hợp với chủ đề, thể hiện quan điểm, phương pháp tiếp cận của tác giả và hướng người đọc suy nghĩ, phán xét. Sách cũng dành một phần nêu “*Niên biểu Chiến dịch Điện Biên Phủ*” và danh mục những “*Nhân vật tham gia trận đánh Điện Biên Phủ*” (của Việt Nam và đối phương).

Việc tuyển chọn, phân chia các mục, dịch thuật... về một sự kiện lớn với khối lượng văn bản đồ sộ, hẳn khó tránh khỏi thiếu sót, song *Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ - Toàn thư* thể hiện lao động khoa học công phu, nghiêm túc của các soạn giả. Sách được sử dụng cho đông đảo bạn đọc thuộc các tầng lớp xã hội, nghề nghiệp khác nhau (các nhà nghiên cứu, cựu chiến binh, những nhà hoạt động xã hội, giáo viên, sinh viên, học viên...). Định hướng về mặt tư tưởng, chính trị rõ ràng trong việc lựa chọn, sắp xếp hệ thống

tài liệu song không áp đặt mà gợi cho người đọc suy nghĩ để tự đi đến nhận thức đúng.

Xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc quyển *Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ - Toàn thư* và xin cảm ơn các soạn giả đã giành cho tôi niềm vinh hạnh được giới thiệu đôi lời về cuốn sách đầy ý nghĩa này.

Thiếu tướng PGS.TS Trịnh Vương Hồng
Viện trưởng Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam

PHẦN I

ĐẢNG, CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

ĐỐI VỚI CHIẾN THẮNG LỊCH SỬ ĐIỆN BIÊN PHỦ

Dưới sự lãnh đạo của Đảng và Chính phủ, đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhân dân Việt Nam đã tiến hành cuộc kháng chiến chống Pháp thắng lợi, mà đỉnh cao là *Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ*. Chiến thắng Điện Biên Phủ cũng là chiến thắng của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp.

Tìm hiểu lịch sử chiến dịch Điện Biên Phủ cần phải tìm hiểu sâu sắc, toàn diện đường lối, chủ trương, sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh thông qua những tài liệu, văn kiện có liên quan đến sự kiện lịch sử này.

Vì vậy, trong phần I, chúng tôi sưu tầm các tài liệu, văn kiện của Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh, Bộ Tổng tư lệnh Quân đội nhân dân Việt Nam nói về chiến dịch Điện Biên Phủ. Đây là tài liệu gốc, quan trọng để nhận thức đúng diễn biến, ý nghĩa lịch sử của chiến thắng vĩ đại này.

Người sưu tầm và giới thiệu
Lê Phương Thảo* - Doãn Hùng**

---

*, ** TS. Phân viện Hà Nội, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh.

CHỈ THỊ CỦA BAN BÍ THƯ

Ngày 18 tháng 3 năm 1954

Về việc mở rộng tuyên truyền

những chiến thắng của quân ta ở Điện Biên Phủ

Sau gần bốn tháng bao vây chặt tập đoàn cứ điểm của địch ở Điện Biên Phủ, ngày 13.3.1954, quân ta bắt đầu tấn công và đến nay đã tiêu diệt hoàn toàn hai vị trí ở vòng ngoài Điện Biên Phủ và Him Lam và Độc Lập. Đồng thời chỉ trong một tuần trọng pháo là cao xạ ta đã phá huỷ và bắn rơi gần 40 máy bay địch. Ngày 17.3, trước sức tấn công của quân ta, một tiểu đoàn nguy binh Thái kéo cờ trắng ra hàng.

Hiện nay quân ta đang tiếp tục tiêu diệt sinh lực địch ở Điện Biên Phủ. Ở các chiến trường khác, bộ đội và du kích ta cũng hoạt động mạnh và thu nhiều thắng lợi.

Để nhân đà chiến thắng quân sự này mà đẩy mạnh các công tác khác, các địa phương cần tuyên truyền nhanh chóng và rộng rãi trong toàn quân và toàn dân ta về những chiến thắng của quân ta ở Điện Biên Phủ.

Trong khi tuyên truyền cần chú ý những điểm dưới đây:

1. *Ý nghĩa chiến thắng này*: đây là trận đầu tiên ta đánh một tập đoàn cứ điểm mạnh của địch; ngoài bộ binh, có các binh chủng khác như trọng pháo và cao xạ phối hợp với một quy mô lớn. Trận này đánh mạnh vào kế hoạch quân sự Nava, tức là đánh mạnh vào kế hoạch tiếp tục chiến tranh xâm lược của đế quốc Pháp - Mĩ (chú ý phổ biến bài Xã luận báo *Nhân dân* số 172 ngày 16.3.1954 nói về ý nghĩa lịch sử những trận thắng đầu tiên của ta ở Điện Biên Phủ).

2. *Mục đích tuyên truyền*: lấy những chiến thắng của quân ta ở Điện Biên Phủ *động viên mọi người phấn khởi thi đua đẩy mạnh các công tác*, như phát triển chiến tranh du kích ở vùng sau lưng địch, chống địch bắt lính để phối hợp với chiến trường chính và phục vụ tiền tuyến, để phát động quần chúng giảm tô và cải cách

ruộng đất và ra sức tăng gia sản xuất ở đồng ruộng, cũng như nhà máy, tích cực cải tiến công tác ở các cơ quan, vv.

Đồng thời lấy những chiến thắng ở Điện Biên Phủ khuyến khích binh sĩ và dân công ở các mặt trận phấn khởi thi đua giết giặc, lập công lớn hơn nữa.

3. Khi tuyên truyền phải chú ý giữ bí mật quân sự: chiến sự phát triển đến đâu ta tuyên truyền đến đấy, tuyệt đối không nên để lộ ý định quân sự của ta.

4. Đồng thời nhắc cho toàn dân và toàn quân ta nhớ rằng địch tuy bị thất bại lớn nhưng chúng sẽ ra sức chống lại. Đặc biệt là bọn đế quốc Mĩ sẽ can thiệp hơn nữa vào chiến tranh xâm lược Việt - Miên - Lào hòng cứu nguy cho thực dân Pháp và mở rộng chiến tranh Đông Dương. Vì vậy chúng ta phải luôn cố gắng, *không được chủ quan, khinh địch*.

5. Đặc biệt trong việc *tuyên truyền ra ngoài*, không những cần nêu cao những chiến thắng ở Điện Biên Phủ và ở các mặt trận khác của ta, mà còn nhấn mạnh vào một điểm là: nhân dân Việt Nam cũng như nhân dân Miên - Lào, rất tha thiết với hoà bình, nhưng nếu bọn xâm lược cứ tiếp tục chiến tranh thì chúng còn gặp nhiều thất bại lớn hơn nữa và nhất định sẽ bị tiêu diệt (Đài phát thanh và các cơ quan tuyên truyền quốc tế của ta cần chú ý điểm này).

Các cấp uỷ và Ban Tuyên huấn các cấp, Việt Nam Thông tấn xã và các báo chí có kế hoạch mở rộng việc tuyên truyền những chiến thắng ở Điện Biên Phủ theo đúng Chỉ thị này.

T/M BAN BÍ THƯ
TRƯỜNG CHINH

Lưu tại kho Lưu trữ
Trung ương Đảng

Trong Văn kiện Đảng - Toàn tập,
sdd, tập 15 tr. 54-56